

Agencija Evropske unije za temeljne pravice

LETNO POROČILO

Povzetek

2008

Agencija Evropske unije za temeljne pravice

LETNO POROČILO

Povzetek

2008

*Europe Direct je služba za pomoč pri iskanju odgovorov na vprašanja
v zvezi z Evropsko unijo*

**Brezplačna telefonska številka (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Nekateri operaterji mobilne telefonije ne dovoljujejo vzpostavitve zveze s števkami 00 800 ali pa te klice zaračunavajo.

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu.
Dostop je mogoč na strežniku Europa (<http://europa.eu>).

Kataloški podatki so navedeni na koncu te publikacije.

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2009

ISBN 978-92-9192-261-1

© Agencija Evropske unije za temeljne pravice, 2009
Reprodukcija je, razen za komercialne namene, dovoljena z navedbo vira.

Printed in Belgium

TISKANO NA BELEM PAPIRJU, KI NE VSEBUJE KLORA

Predgovor

Letno poročilo 2008 je prvo letno poročilo, ki bo pripravljeno na pravni podlagi in v skladu s pristojnostmi Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA), in prvo poročilo, objavljeno pod vodstvom Mortena Kjæruma, ki se je kot direktor pridružil agenciji FRA 1. junija 2008.

Agencija EU za temeljne pravice je bila oblikovana na podlagi nekdanjega Evropskega centra za spremljanje rasizma in ksenofobije (EUMC). Nadaljuje delo centra EUMC na področju rasizma, ksenofobije in s tem povezane nestrpnosti, vendar s precej širšimi pristojnostmi, ki jih ima agencija FRA. Nova tematska področja delovanja agencije FRA so določena v večletnem okviru Agencije, ki ga je 28. februarja 2008 sprejel Svet za pravosodje in notranje zadeve Evropske unije. Sklep Sveta pomeni, da bo Agencija zdaj delovala na naslednjih področjih:

- a) razizem, ksenofobija in s tem povezana nestrpnost;
- b) diskriminacija zaradi spola, rase ali etničnega porekla, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti ter diskriminacija pripadnikov manjšin in vsaka kombinacija teh razlogov (večplastna diskriminacija);
- c) povračilo škode žrtvam;
- d) pravice otrok, vključno z zaščito otrok;
- e) azil, priseljevanje in vključevanje migrantov v družbo;
- f) vizumi in mejni nadzor;
- g) sodelovanje državljanov EU pri demokratičnem delovanju Unije;
- h) informacijska družba ter zlasti spoštovanje zasebnosti in zaščita osebnih podatkov ter
- i) dostopnost učinkovitega in neodvisnega sodstva.

Letošnje letno poročilo je zato zadnje, ki se osredotoča le na tematsko področje rasizma, ksenofobije in s tem povezane nestrpnosti, pri tem pa uporablja informacije, ki so jih predložile strukture poročanja, ki jih je vzpostavil center EUMC. Letno poročilo za naslednje leto bo precej obsežnejše, uporabljalo bo nove strukture poročanja in zajemalo vrsto vprašanj v zvezi s temeljnimi pravicami, ki spadajo na različna področja dejavnosti agencije FRA.

Agencija FRA bo hkrati nadaljevala delo centra EUMC pri zagotavljanju podpore Evropski uniji in njenim državam članicam pri njihovih prizadevanjih za boj proti rasizmu, ksenofobiji in diskriminaciji.

Letno poročilo 2008 najprej proučuje razvoj prava in institucionalne pobude zoper rasizem in diskriminacijo v Evropi, pri čemer se osredotoča na praktično uporabo direktive o rasni enakosti. Nato obravnava razvoj dogodkov na področju rasnega nasilja in kaznivih dejanj v državah članicah EU, zatem pa namenja pozornost vprašanjem v zvezi z rasizmom in diskriminacijo na štirih področjih družbenega življenja, zaposlovanja, stanovanjskih razmer, izobraževanja in zdravstvenega varstva. Zadnje tematsko poglavje zajema razvoj dogodkov na ravni EU, ki so pomembni v boju proti rasizmu, ksenofobiji in diskriminaciji v državah članicah EU.

Zahvaljujemo se upravnemu odboru agencije FRA za njegovo podporo pri pripravi tega letnega poročila in osebju agencije FRA ter vršilcu dolžnosti direktorja v zadnjem letu Constantinosu Manolopoulosu za njihovo predanost in trdo delo, ki so ga opravili v težkem letu tranzicije.

Anastasia Crickley,
predsednica upravnega odbora

Morten Kjærum,
direktor agencije FRA

Vsebina

Predgovor	3
1. Uvod	6
1.1 Vključitev zdravstvenega varstva	7
1.2 Pojasnitev izrazov	7
2. Pravne in institucionalne pobude zoper rasizem in diskriminacijo	8
3. Rasistično nasilje in kazniva dejanja	10
4. Rasizem in diskriminacija v družbenem življenju ter pobude za njuno preprečevanje	12
4.1 Zaposlovanje	12
4.2 Stanovanjske razmere	13
4.3 Izobraževanje	13
4.4 Zdravstvo	14
5. Sklepne ugotovitve	16
5.1 Direktiva o rasni enakosti	16
5.2 Dokazi za diskriminacijo	18
5.3 Razlike med državami članicami	20
5.4 Zdravje in diskriminacija	21
5.5 Primeri usmeritev in razvoja dogodkov	22
5.6 Zbiranje podatkov in raziskave, ki jih opravlja agencija FRA	23
6. Mnenja	25
6.1 Direktiva o rasni enakosti	25
6.2 Rasistično nasilje in kazniva dejanja	25
6.3 Raziskave in ozaveščanje	26
6.4 Kazni in pritožbe	26
6.5 Protidiskriminacijsko usposabljanje	26
6.6 Stanovanjske razmere	27
6.7 Izobraževanje	27
6.8 Zbiranje podatkov v izobraževanju	28
6.9 Zbiranje podatkov v zdravstvenem varstvu	28
6.10 Zdravstveno varstvo, ki upošteva posebnosti migrantov in manjšin	28

1. Uvod

Letno poročilo 2008 Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA) zajema informacije, dogodke in razvoj vprašanj rasizma in ksenofobije v EU v letu 2007. Sklep Sveta, ki je vzpostavil Agencijo za temeljne pravice kot naslednico Evropskega centra za spremljanje rasizma in ksenofobije (EUMC), je začel veljati 1. marca 2007. To je zato prvo letno poročilo, ki je izdelano na pravni podlagi in v skladu s pristojnostmi agencije FRA¹. Poročilo zajema podobna področja kot prejšnja letna poročila centra EUMC, vendar z nekoliko spremenjeno strukturo in enim novim tematskim področjem, tj. zdravstvenim varstvom.

Poročilo se začne s pregledom pravnih in institucionalnih pobud zoper rasizem in diskriminacijo. Naslednje poglavje zajema rasno nasilje in kazniva dejanja, sledijo pa mu štiri poglavja, ki obsegajo različna področja družbenega življenja – zaposlovanje, stanovanjske razmere, izobraževanje in zdravstveno varstvo. Zadnje tematsko poglavje obravnava razvoj dogodkov na področju politike in zakonodaje v zvezi z bojem proti rasizmu in ksenofobiji na ravni Evropske unije, in ne na ravni držav članic.

Med obdobjem poročanja Svet Evropske unije ni sprejel nobenega večletnega okvira² za Agencijo. Agencija je zato v skladu s členom 29(5) Uredbe Sveta (ES) št. 168/2007 z dne 15. februarja 2007 do sprejetja prvega večletnega okvira agencije FRA februarja 2008 še naprej opravljala naloge na tematskih področjih boja proti rasizmu, ksenofobiji in s tem povezane nestrpnosti.

Glavna zakonodaja EU, ki obravnava diskriminacijo na podlagi rasizma in ksenofobije, je direktiva o rasni enakosti (Direktiva 2000/43/ES o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost). Dejanska uporaba direktive o rasni enakosti v praksi je zato ena izmed glavnih tem za celotno letno poročilo, različna poglavja pa prinašajo podrobnejše podatke o njenem vplivu, informacije, kako in zakaj se uporablja oziroma ne uporablja, ter nove primere in težave v zvezi z diskriminacijo na različnih področjih družbenega življenja, ki kažejo na trajno potrebo po tej direktivi.

Poleg področij, ki so opredeljena v večletnem okviru, se mora Agencija v skladu s členom 5(3) Uredbe odzvati na: „zahteve Evropskega parlamenta, Sveta ali Komisije v skladu s členom 4(1)(c) in (d), ki so lahko zunaj teh tematskih področij, če finančni in kadrovski viri Agencije to dopuščajo“. V zvezi s tem členom je Evropski parlament junija 2007 pozval Agencijo, naj pripravi izčrpno poročilo o homofobiji in diskriminaciji zaradi spolne usmerjenosti v državah članicah Evropske unije. Poleg tega je Evropska komisija Agencijo julija 2007 pozvala, naj razvije kazalnike za merjenje, kako se v državah članicah EU uresničujejo, varujejo, spoštujejo in spodbujajo pravice otrok, ter predstavi razpoložljive vire podatkov na nacionalni ravni in ravni EU. Oba projekta sta se začela izvajati konec leta 2007, o njiju pa se bo poročalo v prihodnjih poročilih agencije FRA.

1 Čeprav je bilo poročilo agencije FRA 2007 objavljeno proti koncu leta 2007 pod logotipom agencije FRA, to dejansko ni bilo letno poročilo agencije FRA, temveč je bilo izdelano na pravni podlagi in v skladu s pristojnostmi centra EUMC.

2 V večletnem okviru so opredeljena delovna področja agencije FRA za naslednjih pet let.

1.1 Vključitev zdravstvenega varstva

Prvič je tema zdravstvenega varstva vključena v letno poročilo. Glede na informacije, ki so jih predložile nacionalne kontaktne točke mreže Agencije RAXEN, poročila mednarodnih organizacij in znanstvene raziskave o diskriminaciji na podlagi rase, etnične pripadnosti in vere pri dostopu do storitev zdravstvenega varstva in uporabi teh storitev v državah članicah, se je Agencija leta 2007 odločila, da to pomembno področje družbenega življenja vključi v svoje strukture zbiranja podatkov in poročanja. Ker se to področje proučuje prvič, se upoštevajo tudi podatki in informacije iz prejšnjih let, da se omogoči boljši okvir za razumevanje informacij.

V členu 152(4) Pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti je navedeno, da se pri opredeljevanju in izvajanju vseh politik in dejavnosti Skupnosti zagotavlja visoka raven varovanja zdravja. Evropska unija ima deljeno pristojnost na področju zdravja. To pomeni, da čeprav lahko EU opredeli skupne cilje, je državam članicam prepuščeno, da te cilje dosegajo s politikami po svoji izbiri. V zvezi s tem je ključna vrednota in cilj EU zmanjšanje neenakosti v zdravju, zato se od držav članic pričakuje, da uvedejo potrebne politike in ukrepe za doseg tega cilja na podlagi načela subsidiarnosti. Ministri za zdravje držav članic EU so junija 2006 sprejeli skupne vrednote in načela za vodenje zdravstvenih sistemov EU, pri čemer so poudarili, da mora biti zmanjšanje neenakosti v zdravju eden izmed ciljev zdravstvenih sistemov³.

V skladu z zgoraj navedenim agencija FRA ne izvaja širokega pristopa pri zajemanju vrste vprašanj, ki se nanašajo na zdravje, etnično pripadnost in migracije, temveč se osredotoča predvsem na težavo diskriminacije in izključenosti kot del svoje splošne pristojnosti za obravnavo vprašanj rasne in etnične diskriminacije v državah članicah EU. V skladu s tem novi oddelek za zdravstveno varstvo v letnem poročilu 2008 obravnava predvsem vprašanja, kot so ovire pri dostopu do zdravstvenega varstva za migrante in manjšine ali diskriminacija pri različnih vidikih zdravljenja. Obravnava tudi primere pozitivnih pobud, katerih cilj je boj proti diskriminaciji pri dostopu do zdravstvenega varstva in njegovega zagotavljanja, vključno s politikami, usmerjenimi na izvajalce zdravstvenega varstva, za dejavno spodbujanje kulturne prilagoditve pri zagotavljanju zdravstvenih storitev.

1.2 Pojasnitev izrazov

Uradne skupne opredelitve za migrante ali etnične/narodne manjšine v Evropski uniji ni. Izraz „migranti in manjšine“ se zato v celotnem letnem poročilu uporablja kot krajši izraz za vse tiste družbene skupine v EU, ki bi lahko bile podvržene doživljanju rasizma, ksenofobije in rasne/etnične diskriminacije. V tem smislu izraz najpogosteje zajema prvo generacijo priseljencev in beguncev ter ljudi priseljskega rodu v naslednjih generacijah, tudi če imajo državljanstvo svoje države prebivališča (v nekaterih državah jim pravijo tudi „etnične manjšine“), in skupine, kot so Romi, Sinti in Travellerji.

³ Svet Evropske unije (2006), *Sklepi o skupnih vrednotah in načelih zdravstvenih sistemov Evropske unije* (2006/C 146/01), na voljo na spletnem naslovu http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/c_146/c_14620060622en00010003.pdf (6. 1. 2008).

2. Pravne in institucionalne pobude zoper rasizem in diskriminacijo

V državah članicah se še vedno ni doseglo popolno izvajanje direktive o rasni enakosti. Evropska komisija je junija 2007 napovedala, da je 14 državam članicam poslala uradne zahtevke za celovito izvajanje te direktive⁴. Zadevne države so imele na voljo dva meseca za odgovor, v nasprotnem primeru pa bi Komisija lahko proti njim sprožila postopek pred Sodiščem Evropskih skupnosti.

V skladu z direktivo o rasni enakosti so učinkovite, odvračalne in sorazmerne kazni obvezne kot odgovor na etnično ali rasno diskriminacijo. Kazni in/ali razsodbe v zvezi s primeri etnične ali rasne diskriminacije je bilo v obdobju 2006–2007 mogoče zaslediti v 15 državah članicah. Združeno kraljestvo najučinkoviteje uporablja zakonodajo za boj proti etnični diskriminaciji v EU. Razpoložljivi statistični podatki kažejo, da je v Združenem kraljestvu letno število kazni in obseg kazni, izrečenih v primerih rasne in etnične diskriminacije, vodilno. Združeno kraljestvo je v tem obdobju izreklo več kazni kot vse druge države članice skupaj. Druge države članice EU, ki so učinkoviteje uporabljale svojo zakonodajo v boju proti etnični diskriminaciji v EU, so: Bolgarija, Francija, Irska, Italija, Madžarska, Romunija, Finska in Švedska. V teh državah so kazni pogostejše in/ali bolj odvračalne kot drugod v EU, čeprav so v primerjavi z Združenim kraljestvom relativno redke.

V obdobju 2006–2007 kazni in/ali razsodb v zvezi s primeri etnične ali rasne diskriminacije ni bilo v 12 državah članicah (na Češkem, Danskem, v Nemčiji, Estoniji, Grčiji, Španiji, na Cipru, v Litvi, Luksemburgu, na Poljskem, Portugalskem in v Sloveniji). V večini primerov odsotnost kazni sovпада z neobstojem učinkovitega organa za enakost. Drugi razlog za odsotnost kazni je posebna vloga organov za enakost. Kazni ni ali so redke v državah, v katerih organi za enakost ne podpirajo žrtev diskriminacije v postopkih, ki vodijo h kaznim, ali sami niso pristojni za izrekanje kazni, ali te pristojnosti ne uporabljajo iz nekega drugega razloga.

Res je, da nizka stopnja kazni, ki se uporabljajo, ne odraža nujno dejstva, da se težave ne obravnavajo. Na primer, kjer je večja tradicija soglasja v odnosih med delodajalci in delojemalci, se primeri najverjetneje razrešijo, preden pridejo pred sodišče. Slaba stran tega pristopa pa je, da je grožnja kazni zmanjšana, te pa običajno štejejo za bistvene za izboljšanje pogajalskega položaja žrtev diskriminacije. Poleg tega ni izobraževalne funkcije ozaveščanja v javnosti in med delodajalci, ki izhaja iz grožnje in uporabe verodostojnih in odvračalnih kazni.

V nekaterih državah so razlogi za relativno pomanjkanje kazni strukturni. To je pogosto povezano z omejeno vlogo organa za enakost pri zagotavljanju pomoči in podpore žrtvam v postopkih, ki vodijo h kaznim. Drug strukturni razlog za rela-

⁴ Sporočilo za javnost IP/07/928 z dne 27. junija 2007, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/928&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en> (12. 11. 2007).

tivno pomanjkanje kazni je vloga kazenskega prava v boju proti etnični diskriminaciji. Kazensko pravo je simbolično najpomembnejši instrument, ki ga lahko uporabi država v boju proti etnični diskriminaciji. V praksi pa kazensko pravo dejansko povzroča manjšo uporabo kazni: ne uporablja se prenos dokaznega bremena, predviden z direktivo o rasni enakosti, kazenska odgovornost v primerih diskriminacije je odvisna predvsem od diskriminatornega namena, žrtev diskriminacije pa ima omejen nadzor nad kazenskim postopkom, ki je običajno v rokah tožilstva. Tako je za države, ki se večinoma ali izključno zanašajo na kazensko pravo, na splošno značilno nič ali malo kazni, čeprav so lahko te kazni odvrčalne.

V naslednjih državah razpoložljivi dokazi kažejo, da nekateri organi za enakost na področju etnične ali rasne diskriminacije nimajo zelene učinkovitosti: v Estoniji, na Poljskem, Portugalskem in v Sloveniji. Na Češkem, v Španiji in Luksemburgu delujočega organa za enakost na področju etnične ali rasne diskriminacije ni.

3. Rasistično nasilje in kazniva dejanja

Letno poročilo 2008 kaže podobno sliko kot v prejšnjih letih, in sicer splošno zviševanje števila evidentiranih kazensko-sodnih rasističnih kaznivih dejanj. Natančneje:

- izmed 11 držav članic, ki zberejo dovolj podatkov o rasističnih kaznivih dejanjih za izvajanje analize trendov⁵, jih je večina v obdobju 2000–2006 navedla splošno tendenco zviševanja števila evidentiranih rasističnih kaznivih dejanj (Danska, Nemčija, Francija, Irska, Avstrija [zelo rahlo], Slovaška, Finska, Združeno kraljestvo) ter v obdobju 2005–2006 (Nemčija, Irska, Avstrija, Slovaška, Finska, Švedska, Združeno kraljestvo);
- izmed štirih držav članic, ki zberejo dovolj podatkov o antisemitskih kaznivih dejanjih za izvajanje analize trendov (Francija, Nemčija, Švedska in Združeno kraljestvo), so tri (Francija, Švedska in Združeno kraljestvo) poročale o splošni tendenci zviševanja med letoma 2001 in 2006;
- izmed štirih držav članic (Avstrija, Francija, Nemčija in Švedska), ki zberejo dovolj podatkov o kaznivih dejanjih s skrajnim desničarskim motivom za izvajanje analize trendov, sta dve (Francija in Nemčija) navedli splošno tendenco zviševanja med letoma 2000 in 2006.

S priznavanjem in učinkovitim obravnavanjem težave rasističnih kaznivih dejanj lahko države članice EU obsodijo ta dejanja in izkažejo solidarnost z žrtvami. Vseeno pa v mehanizmih držav članic za evidentiranje rasističnih kaznivih dejanj še vedno ni bilo bistvenih izboljšav, in sicer:

- v 16 od 27 držav članic EU je preprosto zelo omejeno poročanje o majhnem številu sodnih primerov ali so splošne številke o diskriminaciji, ki lahko vključujejo incidente v zvezi z rasističnimi kaznivimi dejanji, ali javno dostopnih kazensko-sodnih podatkov o rasističnih kaznivih dejanjih sploh ni. Te države članice so: Belgija, Bolgarija, Estonija, Grčija, Španija, Italija, Ciper, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nizozemska, Portugalska, Romunija in Slovenija;
- Združeno kraljestvo ima vzpostavljen najcelovitejši sistem za evidentiranje rasističnih kaznivih dejanj v EU. Evidentira več incidentov in kaznivih dejanj, o katerih se je javno poročalo, od vseh drugih 26 držav članic skupaj v katerem koli 12-mesečnem obdobju.

5 Češka, Danska, Nemčija, Francija, Irska, Avstrija, Poljska, Slovaška, Finska, Švedska, Združeno kraljestvo.

Zaradi stalnega pomanjkanja dobrega zbiranja podatkov o rasističnih kaznivih dejanjih v večini držav članic se v poročilu za to leto ugotavlja, da:

- države članice bodisi z omejenim uradnim poročanjem bodisi brez uradnega poročanja o rasističnih kaznivih dejanjih niso v najboljšem položaju za razvoj političnih odzivov, ki temeljijo na dokazih, na to težavo.

V takih razmerah pa se je zgodilo nekaj spodbudnih dogodkov, ki nakažejo, da so države članice začele priznavati pomen rasističnih kaznivih dejanj kot družbenega zla. V ta namen je politični sporazum pod nemškim predsedovanjem EU glede Okvirnega sklepa Sveta o boju proti rasizmu in ksenofobiji pozitiven razvoj, ki ga je treba dopolnjevati z izboljšavami pri zbiranju podatkov za politiko, ki temelji na dokazih.

Kot v prejšnjih letih so še vedno pereči primeri zlorabe ranljivih manjšin in nasilja nad njimi, ki jih zakrivijo organi pregona. V poročilu je poudarjeno dejstvo, da večina držav članic nima vzpostavljenega posebnega neodvisnega organa za pritožbe zoper policijo, ki evidentira te zlorabe in se odziva nanje, razen uradov, ki so neposredno povezani z ministrstvi, ali običajnih kanalov za evidentiranje pritožb prek policijskih uradov ali urada varuha človekovih pravic. V ta namen je veliko možnosti za razvoj mehanizmov za pritožbe zoper policijo.

Na podlagi tendenc naraščanja števila primerov evidentiranega kriminala lahko to poročilo poudari več novih pobud v nekaterih državah članicah v zvezi z večagencijskimi partnerstvi, ki vključujejo policijo in skupnosti ter poskušajo reševati težavo. Med njimi izstopajo pobude, ki se osredotočajo na rasistična kazniva dejanja na širšem področju „kaznivih dejanj iz sovraštva“.

4. Rasizem in diskriminacija v družbenem življenju ter pobude za njuno preprečevanje

4.1 Zaposlovanje

Kot v prejšnjih letih so podatki in informacije, posredovani v letu 2007, dokazali obstoj neposredne in posredne rasne/etnične diskriminacije na različnih področjih zaposlovanja ter pokazali različne oblike, v katerih se lahko izraža, kot so diskriminacija pri zaposlovanju in odpuščanju, žaljivke in fizično nadlegovanje na delovnem mestu ali hujskanje tretjih oseb k diskriminatornemu ravnanju. Čeprav je večina diskriminatornih dejanj nevidnih in jih razkrijejo šele preiskave ali raziskave, so v nekaterih državah članicah nekatera še vedno presenetljivo očitna, na primer diskriminatorni oglasi za prosta delovna mesta, v katerih je na primer navedeno, naj se tujci ne prijavijo.

Zgodilo se je več dogodkov v zvezi z vprašanjem nošenja verskih oblačil ali simbolov na delovnem mestu, ki so bili na splošno omejevalni, vključno s prepovedjo nošenja takih oblačil za javne uslužbence v Belgiji in zavrnitvijo nacionalnih policijskih organov na Irskem, da se sikhom dovoli nošenje turbanov kot del policijske uniforme. V zvezi s tem vprašanjem obstajajo med državami članicami v praksi velike razlike.

V prejšnjih poročilih FRA/EUMC je bilo ugotovljeno, da se objavlja vse več študij o raziskavah, ki se osredotočajo na osebne izkušnje diskriminacije članov skupin manjšinskega prebivalstva. Letos je bilo poleg tega več primerov raziskav o skupinah *večinskega* prebivalstva, kot so delodajalci, ki so se osredotočale na njihove odnose in morebitne diskriminatorne prakse do manjšin.

Poročalo se je o raznovrstnih preventivnih pobudah. Izvajali so se programi za usposabljanje in svetovanje izključenim manjšinam, da bi se jim pomagalo na trgu dela, programi za večinsko prebivalstvo za boj proti diskriminaciji ali krepitev kulturne ozaveščenosti, bilo je nekaj primerov mentorstva in pozitivnega ukrepanja pri zaposlovanju in še nekaj poskusov v zvezi s skladnostjo z določbami javnih razpisov in anonimnimi prijavi na delovno mesto. Nazadnje pa so bili spet na voljo dokazi, da so se v več državah članicah začele uveljavljati ali spodbujati dokaj ambiciozne politike upravljanja raznolikosti.

4.2 Stanovanjske razmere

Večina držav članic še vedno ne zbira razčlenjenih podatkov glede na etnično pripadnost pri stanovanjskih razmerah. Preverjanje diskriminacije, ki se je izvajalo v več državah EU, je metoda, ki lahko zagotovi podatke o diskriminaciji na področju stanovanjskih razmer.

Neugoden položaj priseljencev in etničnih manjšin glede dostopa do kakovostnih in cenovno dostopnih stanovanj dodatno krepí njihovo socialno izključenost. Javna neprofitna stanovanja so en način za spremembo tega stanja. Vendar lahko merila, ki se uporabljajo na nacionalni, regionalni in lokalni ravni pri dodeljevanju javnih stanovanj, še vedno vsebujejo določbe, ki diskriminatorno obravnavajo priseljence in etnične manjšine.

Romi, Sinti in Travellerji spadajo med najranljivejše skupine glede stanovanjskih razmer. Kljub ukrepom, sprejetim za izboljšanje teh razmer, so očitna diskriminacija, slabe stanovanjske razmere in prisilne izselitve glavne značilnosti njihovega položaja po vsej EU. Poleg tega se iz več držav članic poroča o dejstvu, da država in drugi organi nočejo – ali se izogibajo – zagotoviti zmogljivosti romskim naseljem, kar je manj neposredna oblika diskriminacije.

Nazadnje so poudarjene nekatere dobre prakse. Posebno pozitivne pobude so zlasti politike za povečanje števila cenovno dostopnih stanovanj za priseljence, Rome in druge ranljive skupine prek javnega financiranja. Čeprav je po vsej EU vzpostavljena protidiskriminacijska zakonodaja, so potrebna stalna prizadevanja za krepitev ozaveščenosti o tej zakonodaji med najemniki in tržnimi posredniki. Taka prizadevanja za krepitev ozaveščenosti se izražajo v primerih kodeksov ravnanja in informacijskih kampanj, ki so navedeni na koncu oddelka o stanovanjskih razmerah tega letnega poročila.

4.3 Izobraževanje

Prejšnja poročila FRA/EUMC so opozarjala na dejstvo, da je razpoložljivost zanesljivih informacij nujen pogoj za izboljšanje položaja ranljivih in prikrajšanih skupin v izobraževanju. To je pred kratkim potrdila tudi študija PISA 2006 o uspešnosti v izobraževanju. Glede na študijo PISA 2006 obstaja precejšnja pozitivna povezava med šolami, ki spremljajo in ocenjujejo dosežke ter javno objavljajo podatke o dosežkih, in učenci, ki se bolje odrežejo pri preskusih. V večini držav članic so vzpostavljeni nezadostni sistemi spremljanja in ocenjevanja ali pa teh sistemov sploh ni. Pomemben izziv za prihodnost bo premostiti to oviro, ki omejuje učinkovito preprečevanje neenakosti in diskriminacije.

Ranljive skupine imajo številne težave pri dostopu do kakovostnega izobraževanja. Glavni razlogi so diskriminatorni vpisni postopki in preverjanje ob vpisu, nerazpoložljivost ali nedostopnost predšolskih zmogljivosti, velike razdalje do šol in strah pred razkritjem nezakonitega statusa prebivališča. Praktične ovire

za izobraževanje vplivajo zlasti na otroke Romov, Sintov in Travellerjev ter otroke prosilcev za azil in nezakonitih migrantov.

Razpoložljivi podatki kažejo na dejstvo, da je v vsej Evropski uniji v prilagojenem osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju nesorazmerno veliko otrok iz manjšinskih skupin in otrok državljanov iz tretjih držav, premalo pa jih je v visokošolskem izobraževanju. Poleg tega obstaja večja verjetnost, da bodo otroci iz manjšinskih skupin in otroci, ki so tuji državljani, ponavljali razred ali zgodaj opustili šolanje. Razlike med migranti in manjšinami na eni strani in večinskim prebivalstvom na drugi so zlasti očitne v državah, v katerih je vzpostavljen šolski sistem zgodnjega sledenja. To pojasnjuje študija uspešnosti PISA 2006. V skladu z njo ima zgodnje razvrščanje učencev v ločene ustanove ali programe posebno negativen vpliv na uspešnost družbenoekonomsko ali jezikovno prikrajšanih učencev. Taki izobraževalni sistemi prispevajo k povečevanju razlik pri izobraževanju med bolj in manj privilegiranimi skupinami prebivalstva.

V letu 2007 se je nadaljevalo izvajanje številnih programov za izboljšanje izobraževanja romskih otrok. Hkrati pa je stopnja diskriminatornih politik in praks do Romov v EU še naprej zelo visoka. Romi, Sinti in Travellerji se še vedno srečujejo z neprilagojenimi izobraževalnimi sistemi, ki povzročajo segregacijo in neenake možnosti. Evropsko sodišče za človekove pravice pa je novembra 2007 izreklo pomembno sodbo, v kateri je Češko republiko obsodilo diskriminacije zaradi segregacije romskih otrok v izobraževanju.

Kljub zakonom, ki zagotavljajo pravico do izobraževanja, pa prosilcem za azil in nezakonitim migrantom v številnih državah članicah v praksi grozi, da bodo izključeni iz izobraževanja. V večini držav članic kljub temu primanjkuje pobud za spremljanje in ocenjevanje položaja otrok prosilcev za azil v zvezi z dostopom do primernega izobraževanja.

4.4 Zdravstvo

Malo držav članic ima ustrezne uradne ali neuradne podatke o pritožbah v zvezi z rasno/etnično diskriminacijo na področju zdravstva, in celo v teh državah je evidentiranih le malo pritožb. Glavna težava je posredna, in ne neposredna diskriminacija, saj je manj verjetno, da bo zdravstveno osebje, ki uporablja strokovne kodekse in opravlja strokovne dolžnosti, ravnalo diskriminatorno ali očitno zavrnilo zagotavljanje zdravstvene oskrbe, medtem ko je verjetneje, da uprave vztrajajo pri strogem upoštevanju zapletenih uradnih postopkov, ki lahko ovirajo dostop do zdravstvenega varstva.

Težave v zvezi z dostopom do zdravstvenih storitev zadevajo zlasti državljane tretjih držav, ki v EU prebivajo nezakonito, zavrnjene prosilce za azil in člane romskih skupnosti. Romom grozi izključenost iz zdravstvenega zavarovanja, če so dolgotrajno nezaposleni, kot v Bolgariji in Romuniji, ali če nimajo potrebnih osebnih dokumentov, kot v Romuniji in Sloveniji. V številnih primerih imajo Romi težave z dostopom do zdravstvenega varstva, če živijo na odmaknjenih podeželskih obmo-

čjih, na primer v Grčiji, Španiji in na Madžarskem, ali v naseljih na obrobju mest, kjer so zmogljivosti javnega prometa omejene ali neobstoječe, na primer v Grčiji, Španiji, Italiji in na Madžarskem.

Priseljenci, ki v EU prebivajo nezakonito, in zavrtnjeni prosilci za azil imajo pogosto dostop le do nujne zdravstvene oskrbe, ki je v različnih državah članicah EU različno opredeljena. Pogosto ne želijo poiskati zdravstvene pomoči iz strahu, da bodo prijavljeni policiji in posledično izgnani.

Tudi zakonite priseljence bi lahko od uporabe zdravstvenih storitev odvrčale kulturne ovire, kot sta jezik ali vera. Na primer, muslimanske ženske morda ne bodo dovolile, da zdravniški pregled opravi moško zdravstveno osebje, bolnišnična hrana morda ne ustreza zahtevam muslimanske vere in tako dalje.

V številnih pomembnih nadnacionalnih poročilih so na voljo dodatne informacije v zvezi s položajem priseljencev, prosilcev za azil in manjšin v sistemih zdravstvenega varstva EU, na primer: opredeljene pravne in praktične ovire, s katerimi se srečujejo nezakoniti priseljenci, ki poskušajo dostopati do zdravstvenega varstva; primeri, kako lahko migracije povzročijo večjo dovzetnost za fizične, psihične in socialne zdravstvene težave; dokumentirani primeri diskriminacije Romov v zdravstvenem varstvu in nezadostna ozaveščenost o pravicah ter primeri odklonitve zdravljenja nezakonitih migrantov. V drugih poročilih je bila poudarjena nezadostna ozaveščenost o protidiskriminacijski zakonodaji med zdravstvenimi delavci, upravnim osebjem in bolniki, ugotovljena je bila tudi majhna količina sistematično zbranih podatkov na tem področju.

Ugotovljene so pozitivne pobude vlad in civilne družbe za izboljšanje položaja glede neenakosti v zdravstvenem varstvu za migrante in manjšine ter nekatere pomembne politike, ki jih izvajajo države članice po vsej EU.

5. Sklepne ugotovitve

5.1 Direktiva o rasni enakosti

Ena od nalog agencije FRA je zbiranje informacij o dejanski uporabi direktive o rasni enakosti v različnih državah članicah in načinu delovanja specializiranih organov v praksi. Najprej je treba opozoriti na dejstvo, da do konca obdobja poročanja v treh državah članicah še vedno ni bil vzpostavljen specializiran organ in da se v skoraj polovici držav članic v primerih rasne/etnične diskriminacije kazni sploh ne izvajajo. V preostalih državah, ki izrekajo kazni, pa obstajajo ogromne razlike v stopnji izrečenih kazni.

Pomanjkanje kazni v večini držav članic je problematično, saj direktiva o rasni enakosti določa, da so učinkovite, sorazmerne in odvračalne kazni obvezne. Učinkovite kazni so pomembne za pridobitev zaupanja žrtev in krepitev ozaveščenosti o zakonodaji in njenih načelih med prebivalstvom. Brez učinkovitih kazni je malo verjetno, da bo veliko prebivalcev, podjetij in tudi pravnikov zelo resno upoštevalo protidiskriminacijsko zakonodajo ter se potrudilo seznaniti se z njo.

Res je, da maloštevilni primeri, ki se obravnavajo na sodišču, in majhno število kazni, ki se uporabljajo, še ne pomenita nujno, da se težave ne obravnavajo. Na primer, v nekaterih državah članicah je večja tradicija soglasja v odnosih med delodajalci in delojemalci, kjer socialni partnerji in drugi organi sodelujejo in poskušajo rešiti nesoglasja s posredovanjem in pogajanjem, zato je večja verjetnost, da se bodo primeri razrešili, preden pridejo pred sodišče. Na Nizozemskem, na primer, je bil zakon o enaki obravnavi zasnovan za spodbujanje take razrešitve sporov, še preden pridejo primeri pred sodišče. Ena od slabih strani tega pristopa je, da je zmanjšana grožnja kazni, te pa so običajno bistvene za izboljšanje pogajalskega položaja žrtev diskriminacije. Poleg tega se izgublja izobraževalna funkcija ozaveščanja javnosti in med delodajalci, ki izhaja iz grožnje in uporabe verodostojnih in odvračalnih kazni.

V nekaterih primerih pa se za temi nizkimi številkami zelo očitno skrivajo težave. V Sloveniji je tako *varuhinja človekovih pravic* poročala, da je težava posledica nejasnega in neuporabnega besedila zakonodaje, iz Portugalske pa se poroča, da težava izhaja iz počasnega in zapletenega postopka za ocenjevanje pritožb.

Drugi dejavnik izhaja iz uporabe kazenskega prava. V nekaterih državah članicah se kazenske sankcije, ki jih je teoretično mogoče uporabiti v primerih diskriminacije, zdijo zelo odvračalne. Če pa te obstajajo v kazenskem pravu in ne civilnem pravu, je malo verjetno, da se bodo tako stroge kazni uporabile v praksi. V državah članicah, ki uporabljajo civilno pravo v boju proti etnični diskriminaciji, je dokazno breme precej manjše, verjetnost, da bodo kazni uvedene, pa večja.

V več državah članicah so pristojnosti, ki so bile dodeljene specializiranemu organu ali organom, preveč omejene, da bi lahko prispevale k uporabi učin-

kovitih kazni v praksi. Nekateri organi nimajo pristojnosti za izrekanje kazni niti ne pomagajo žrtvam v postopkih, ki vodijo h kaznim. Tudi če je specializirani organ pristojen za izrekanje kazni, lahko sprejme politično odločitev, da se izogne tej strategiji, in se namesto tega osredotoči na poravnavo, kot v primeru Cipra.

Nizka stopnja pritožb

V poročilih je opisana dokaj nizka stopnja pritožb, predloženih specializiranim organom in protirasističnim nevladnim organizacijam na splošno. Teoretično seveda nizka stopnja pritožb ne pomeni nujno, da je nekaj narobe. Lahko bi trdili, da to lahko izraža nizko stopnjo diskriminacije v realnosti. Vendar oddelki letnega poročila 2008 o zaposlovanju, stanovanjskih razmerah in zdravstvu ter podobni dokazi iz prejšnjih let jasno kažejo na obstoj etnične diskriminacije v različnih pojavnih oblikah, z večino katerih se brez izsledkov posebnih raziskav javnost ne bi seznanila. Različne vrste dokazov in raziskav že leta kažejo, da večina žrtev diskriminacije, ki bi se lahko pritožile, tega ne stori. Najnovejša raziskava, o kateri se je poročalo v poglavju o zaposlovanju, kaže, da večina žrtev rasnega ali spolnega nadlegovanja na delovnem mestu v Sloveniji incidenta ni prijavila.

Različni primeri v oddelkih o zaposlovanju in zdravstvu tega letnega poročila nakazujejo nekatere mogoče razloge, zakaj žrtve diskriminacije ne vložijo uradne pritožbe ali so temu nenaklonjene. Nekateri ljudje morda ne zaupajo pravu, kadar se dojemata kot neučinkovito; nekatere žrtve so morda zaskrbljene zaradi finančnih stroškov sodnih primerov ali se bojijo drugih stroškov ali posledic; delavci, zaposleni na podlagi pogodb za omejen čas ali začasnih delovnih dovoljenj, so lahko počutijo preveč zakonsko ranljivi za vložitev pritožbe. Maloštevilni primeri pa so lahko tudi odraz drugih stvari, kot je nezadostna ozaveščenost prebivalstva o možnostih pravnih sredstev, ki so na voljo žrtvam diskriminacije (kot je prikazano v poglavju o zdravstvu tega letnega poročila, kjer so razgovori z bolniki v Grčiji pokazali, da niso seznanjeni z načinom, kako vložiti pritožbo v zvezi z diskriminacijo v zdravljenju). V nekaterih državah članicah je bilo le malo javnih razprav na tem področju in ni dokazov o javnih kampanjah ozaveščanja o nacionalnih ukrepih, ki so bili vzpostavljeni po prenosu direktive o rasni enakosti. V poglavju o zaposlovanju je bilo opozorjeno, da v eni državi članici sindikalna organizacija za obravnavo pritožb primerov namerno ne posreduje nacionalnemu organu za enakost. V zvezi s tem obstaja očitna potreba po bolj usmerjenih raziskavah za osvetlitev različnih strukturnih in družbenih sil, ki odločajo o tem, ali in kako se primeri etnične diskriminacije prijavljajo in obravnavajo v 27 državah članicah.

Nedavni dogodek, ki se razlikuje od tega splošnega vtisa, je primer Francije, kjer uradni protidiskriminacijski organ HALDE od leta 2006 prejema vse več pritožb. Organ HALDE je razvil močno javno podobo z uporabo informacijskih kampanj za krepitev ozaveščenosti o sebi in vprašanju diskriminacije, nedavne raziskave pa so pokazale naraščajočo ozaveščenost francoske javnosti o tej težavi.

5.2 Dokazi za diskriminacijo

Medtem ko poglavje o pravnih vprašanjih v letnem poročilu zagotavlja informacije o uporabi direktive o rasni enakosti, informacije v naslednjih poglavjih o štirih področjih družbenega življenja potrjujejo prvotno potrebo po direktivi z zagotavljanjem primerov neposredne in posredne diskriminacije na področjih zaposlovanja, stanovanjskih razmer, izobraževanja in zdravstva. Na vseh teh področjih so sklepanja o obsegu in obliki diskriminacije, ki jih je mogoče izpeljati le iz uradnih statističnih podatkov in sodnih primerov, dokaj nezanesljiva in jih je treba dopolniti z ugotovitvami raziskav in preiskav. Kot v prejšnjih letnih poročilih centra EUMC so primeri raziskav v poglavju o zaposlovanju razvrščeni v tri kategorije: preverjanje diskriminacije, viktimizacijske študije in raziskave o večinskem prebivalstvu.

Vsako leto se več poroča o primerih preverjanja diskriminacije, ki opredeljuje obstoj diskriminacije pri dostopu do nastanitve in zaposlitve. Na področju zaposlovanja se je o tej metodi poročalo iz več držav članic (pri čemer se je v Grčiji leta 2007 prvič izvedel pomemben projekt preskušanja na področju zaposlovanja). O tej metodi se je v letu 2007 poročalo tudi iz treh držav članic v zvezi s preskušanjem dostopa do nastanitve, iz Francije pa se je poročalo o primeru preverjanja v zvezi z dostopom do zdravstvenega varstva.

V zadnjih letih je bilo v poročilih FRA/EUMC ugotovljeno naraščanje števila študij o subjektivnih izkušnjah diskriminacije manjšin ali „viktimizacijskih študij“. V tem zadnjem obdobju poročanja jih je bilo več kot kdaj koli prej, pri čemer se je o primerih osebnih izkušenj z diskriminacijo pri zaposlovanju poročalo iz 11 držav članic, še ena študija pa je bila opravljena v eni državi članici za preskušanje vpliva nacionalnih aktov in organov za enako obravnavo, o čemer se je poročalo v poglavju o pravnih vprašanjih. Prav tako prvič se je na novem področju zdravstvenega varstva poročalo o treh raziskavah o rasizmu in diskriminaciji, ki ju je na lastni koži izkusilo osebje iz zdravstvenega sektorja v petih državah članicah. Tovrstne študije so koristne za opozarjanje na težave, ki sicer ne bi bile opažene zaradi že dokazane nepripravljenosti žrtev za vložitev uradne pritožbe.

Študije o večinskem prebivalstvu na tem področju so na splošno manj pogoste. Lahko bi pričakovali, da je uporaba takih študij pri razkrivanju težav omejena, saj se od delodajalcev ne pričakuje, da bi raziskovalcu takoj priznali rasistična ravnanja ali nezakonite prakse. Kljub temu pa so v poglavju o zaposlovanju navedene raziskave med delodajalci v treh državah članicah, in v njih je večina vprašanih priznala, da ne bi zaposlili priseljencev ali Romov.

Dokazi tudi letos kažejo, da na vseh štirih področjih družbenega življenja – zaposlovanju, stanovanjskih razmerah, izobraževanju in zdravstvu – Romi in

prosilci za azil doživljajo najhujše primere diskriminatornega ravnanja. Kot je bilo že ugotovljeno v prejšnjih letnih poročilih, imajo delavci migranti, ki so zakonsko najbolj omejeni in posledično negotovi, slabše delovne razmere kot večina delavcev in imajo manj možnosti, da se branijo ali pritožijo zaradi izkoriščanja na delovnem mestu. V nekem smislu taki delavci niso izključeni iz zaposlovanja, temveč so nesorazmerno vključeni v najmanj iskane zaposlitve. Vrsta izključenosti, ki jo doživljajo nezakoniti migranti in prosilci za azil, je opisana v poglavjih o izobraževanju in zdravstvenem varstvu. Prosilci za azil so pogosto nastanjeni v azilnih centrih, ki so oddaljeni od izobraževalnih zmogljivosti, otroci nezakonitih migrantov pa so lahko odvrnjeni od šolanja, kadar morajo organi evidentirati in prijaviti njihov zakonski status. Iz istega razloga se nezakoniti migranti pogosto izogibajo ustanov zdravstvenega varstva iz bojazni, da bodo prijavljeni policiji in izgnani.

Preprečevanje diskriminacije s pozitivnimi ukrepi

Direktive o enakosti izrecno omogočajo uvedbo posebnih izravnalnih ukrepov, kot so pozitivni ukrepi. Čeprav pozitivni ukrepi za preprečevanje učinkov diskriminacije v EU niso posebno pogosti, se na splošno vsako leto poroča o nekaj novih primerih. Po primeru mesta Berlin, opisanega v lanskem poročilu agencije FRA⁶, v katerem so bili pozitivni ukrepi uvedeni pri zaposlovanju manjšin pri berlinski policiji, se je o podobnih primerih poročalo leta 2007, ko so Romunija, Bolgarija in Češka uporabile pristop pozitivnih ukrepov za zaposlovanje članov manjšinskih skupin v svojih policijskih enotah, Francija pa je podobno storila pri zaposlovanju v oboroženih silah.

Leta 2007 sta se na ravni EU zgodila dogodka, ki sta prispevala k razpravi o pozitivnih ukrepih: evropska konferenca „Enake možnosti za vse: kakšna naj bo vloga pozitivnih ukrepov?“, ki je potekala aprila 2007 v Rimu, in evropska publikacija „Onkraj formalne enakosti: pozitivni ukrepi v skladu z direktivama 2000/43/ES in 2000/78/ES“, ki sta bili objavljeni leta 2007⁷. V obeh je bilo ugotovljeno, da agenda EU o enakosti potrebuje pozitivne ukrepe. Cilj pozitivnih ukrepov je odtehtati sedanjost in preteklo diskriminacijo, dopolnjujejo pa vlogo zakonov in pritožb, ki sami po sebi ne zadostujejo za boj proti diskriminaciji in njenim učinkom. V zvezi z dostopom do nastanitve je pomemben sklep Evropskega odbora za socialne pravice⁸, o katerem se poroča v poglavju o stanovanjskih razmerah letnega poročila 2008, ker je glede na leta neenakega obravnavanja Romov v Bolgariji v zvezi z njihovimi nastanitvenimi pravicami Odbor sklenil, da so potrebni pozitivni ukrepi za vključevanje Romov v prevladujočo družbo.

Vendar praksa pozitivnih ukrepov ostaja sporna iz dveh glavnih razlogov: prvič, ker jih javnost pogosto zamenjuje s pozitivno diskriminacijo, kvotami ali drugimi mehanizmi, ki jih nekateri štejejo za socialno nepravilne, in drugič, sporni so,

6 FRA (2007), *Poročilo o rasizmu in ksenofobiji v državah članicah EU*, str. 67.

7 M. De Vos, Evropska komisija, Bruselj (2007), *Onkraj formalne enakosti: pozitivni ukrepi v skladu z direktivama 2000/43/ES in 2000/78/ES*, na voljo na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/legnet/bfe07_en.pdf.

8 Pritožba št. 31/2005, Evropski center za pravice Romov proti Bolgariji – glej del 4.2.3 Letnega poročila 2008 Agencije Evropske unije za temeljne pravice.

ker je minimalna zahteva za učinkovite pozitivne ukrepe razpolaganje z natančnimi podatki o številu prebivalcev zadevnih manjšin. To je nujno, da se omogočita presoja o prvotni potrebi za politiko in – enako pomembno – presoja, kdaj težava izgine in se pozitivni ukrepi lahko prenehajo izvajati. Kot je bilo ugotovljeno v letnem poročilu 2008 in drugih poročilih, pa obstajajo velike razlike med državami članicami glede načela „statističnih podatkov o etnični pripadnosti“: v nekaterih državah so del uradnega popisa prebivalstva in se široko uporabljajo, v drugih so močno v nasprotju z nacionalnimi normami, v nekaterih pa jih nacionalna zakonodaja prepoveduje. Zdi se, da obstaja potreba po nadaljnji proučitvi obsega, v katerem nesposobnost, pripraviti natančne statistične podatke o ustreznih številih prebivalcev v državi članici, pomeni oviro za sprejemanje pozitivnih ukrepov, ali tega, ali spremeni obliko ali izid takih ukrepov v zadevni državi.

Še spornejše področje iz letnega poročila 2008 je ukrep, ki presega pozitivne ukrepe. V poglavju o nastanitvi se je poročalo, da se v vsaj enem nemškem mestu za tujce in etnične nemške priseljence uradno uporabljajo fiksne kvote v nekaterih mestnih predelih za ohranjanje socialno uravnovešenih stanovanjskih območij. Ta ukrep se zdi v nasprotju z nekaterimi temeljnimi načeli pozitivnih ukrepov, na primer zanaša se na fiksne kvote in domnevno ni „začasen poseben ukrep“, kljub temu pa se uporablja že več let. Ta politika se je izkazala za spornejšo in njeni kritiki trdijo, da same kvote pomenijo neposredno diskriminacijo članov manjšinskih skupin. V nasprotju s tem podporniki kvote trdijo, da cilj posvečuje sredstva, da je to del pobude za boj proti diskriminaciji in izključevanju manjšin ter da je rezultat bolj pošteno ravnovesje stanovanjskih skupnosti, kot bi obstajalo, če bi bila porazdelitev repuščena tržnim silam. Tovrstne politike je seveda treba izpostaviti širšemu akademskemu proučevanju in javni razpravi.

5.3 Razlike med državami članicami

Vprašanje „statističnih podatkov o etnični pripadnosti“ ni edino, ki poudarja očitna nasprotja v pristopih držav članic k vprašanju v zvezi z migranti. V prejšnjih letnih poročilih je bila zajeta razprava, ali je dovoljeno nošenje verskih oblačil učencem v šolah ali zaposlenim v različnih sektorjih dela, in jasno dokazano je bilo, da so v EU izjemno velike razlike v sprejemljivosti in praksi v zvezi s to temo. Razlike so očitne celo znotraj posameznih držav članic: na primer med zveznimi državami v Nemčiji ali med dvema glavnima jezikovnima skupnostma v Belgiji. Obstajajo tudi druge razlike v podrobnostih. V poglavju o pravnih vprašanjih v letnem poročilu 2008 se ugotavlja, da je bilo v Franciji v razsodbi sodišča iz leta 2007 jasno navedeno, da se načelo sekularizma kot utemeljitev na primer v zvezi s prepovedjo nošenja naglavne rute uporablja samo za javne organe, ne more pa ga uporabljati zasebno podjetje pri zagotavljanju storitev. Skladno s tem so bili v Franciji (in Nemčiji) primeri, ki potrjujejo, da je odpustitev delavke zaradi nošenja naglavne rute nezakonita⁹. Kot je bilo navedeno v letnem poročilu centra EUMC iz

⁹ N. Nathwani (2007), *Islamske naglavne rute in človekove pravice: kritična analiza ustrezne sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice (Islamic Headscarves and Human Rights: A Critical Analysis of the Relevant Case Law of the European Court of Human Rights)*, *Netherlands Quarterly of Human Rights*, Vol. 25, No. 2, 2007, str. 221–254.

leta 2006, pa je dansko vrhovno sodišče odločilo, da odpustitev delavke v supermarketu zaradi nošenja naglavne rute ni pomenila diskriminacije¹⁰.

Običajno se ta razprava osredotoča na naglavne rute, ki jih nosijo ženske. V poglavjih o izobraževanju in zaposlovanju iz letnega poročila 2008 so opisane nove razprave ali primeri v zvezi z naglavnimi rutami ali tančicami v Belgiji, Bolgariji, na Danskem, v Nemčiji, Španiji, Franciji, na Nizozemskem in v Združenem kraljestvu. Vendar se je leta 2007 o istem vprašanju razpravljalo v zvezi z turbani, ki jih nosijo sikhi v Evropi. V Franciji se je leta 2007 poročalo, da so se sikhovski dečki pritožili zoper izključitev iz šole zaradi nošenja turbanov, prav tako pa je bilo opozorjeno, da je v Franciji prepovedano nositi turban ob fotografiranju za vozniška dovoljenja. Obenem se je poročalo, da je nacionalna policija na Irskem prepovedala nošenje turbanov kot del policijske uniforme. V nekaterih drugih državah članicah pa to vprašanje ni sporno. V Združenem kraljestvu, na primer, je nošenje turbanov že dolgo dovoljeno kot običajen del uniforme v policiji in različnih oboroženih silah, na Švedskem, kot je bilo navedeno v lanskem poročilu agencije FRA, pa je policija v svoj načrt za raznolikost vključila pravico policistov do nošenja naglavne rute, turban ali judovske čepice med opravljanjem dolžnosti¹¹. Velike razlike v javnem mnenju med državami članicami v zvezi s tem vprašanjem so bile potrjene leta 2007 z objavo izsledkov posebne Eurobarometrove raziskave Evropske komisije o doje-manju diskriminacije. Ko so bili državljani EU vprašani, ali se strinjajo z izjavo: „Nošenje vidnih religioznih simbolov na delovnem mestu je sprejemljivo,“ je stopnja strinjanja v različnih državah segala od samo 29 % (v Litvi) do 79 % (na Malti)¹².

5.4 Zdravje in diskriminacija

To je prvo leto, v katerem je zdravstveno varstvo vključeno v letno poročilo. Prvi vtis je, da se v primerjavi z drugimi tremi področji družbenega življenja zdi, da je informacije in podatke o etnični diskriminaciji v zdravstvenem varstvu teže najti in da se splošna stopnja ozaveščenosti o vprašanih rasizma in diskriminacije zdi nižja. Kljub temu se je v številnih državah članicah poročalo o primerih migrantov in manjšin, ki so doživeli drugačno in slabše ravnanje ali so bili žrtev zlorab zdravstvenega osebja, obstajajo pa tudi podatki iz vrste akademskih poročil ali poročil nevladnih organizacij o različnih dejavnikih, ki omejujejo dostop do zdravstvenega varstva manjšinam, kot so Romi, prosilci za azil in nezakoniti delavci.

Raziskave kažejo, da se priseljenci in etnične manjšine pogosto spopadajo s težavami pri dostopu do storitev zdravstvenega varstva in uporabi teh storitev. Tudi če je dostop do teh storitev zakonsko urejen, jih take skupine pogosto ne uporabljajo, in sicer ker niso seznanjene s svojimi pravicami, ker so upravni postopki preveč zapleteni ali ker nasprotujejo načinu, na katerega se z njimi ravna, zaradi svojih verskih prepričanj ali jezikovnih ovir. Zato v zvezi z njimi obstaja tveganje, da bodo deležni neustreznih storitev pri medicinski diagnostiki, oskrbi in preventivi.

10 EUMC (2006), *Letno poročilo o stanju v zvezi z rasizmom in ksenofobijo v državah članicah EU*, str. 25.

11 FRA (2007), *Poročilo o rasizmu in ksenofobiji v državah članicah EU*, str. 74.

12 *Diskriminacija v Evropski uniji*, Evropska komisija, Eurobarometer, 2007, str. 15, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_263_sum_en.pdf (15. 5. 2008).

Čeprav se je poročalo o številnih primerih pozitivnih pobud za izboljšanje in razširitev zdravstvenega varstva na migrante in manjšine, je bilo teže najti pobude z elementi, ki so usmerjeni zlasti na obravnavanje in preprečevanje diskriminacije. Poleg tega je bila v le malo poročilih zajeta težava rasizma ali diskriminacije, ki jo je doživelo manjšinsko osebje, zaposleno v zdravstvenem sektorju, vendar so vsa od teh maloštevilnih poročil razkrila resno težavo. Zdi se verjetno, da je ta težava veliko bolj razširjena, kot se zavedamo. Raziskave so ponudile vpogled v nekatere razloge, zakaj se zdravstveno osebje ne želi pritožiti posamično. Če se težava ne razkrije s pritožbami, jo bo zato treba razkriti z raziskavami, s čimer bodo zdravstvene organizacije spodbujene k uvedbi politik za preprečevanje te težave. Seveda je nesprejemljivo, da se reševanje težave prepusti posameznim skupinam osebja, ki bi za vsak primer posebej odločale, kako se najustrezneje odzvati na denimo rasističnega bolnika, ki zlorabi medicinsko sestro, ki je pripadnica etnične manjšine, ali odkloni njeno oskrbo.

5.5 Primeri usmeritev in razvoja dogodkov

Le malo je možnosti za zanesljivo posploševanje o usmeritvah v naslednjih nekaj letih v zvezi z vprašanji, ki se nanašajo na rasizem in ksenofobijo v EU, zaradi splošnih pomanjkljivosti statističnih podatkov za ta namen. Številna opažanja o razvoju dogodkov skozi čas so tako neizogibno dokaj impresionistična ter so običajno kvalitativna in ne statistična. Izjemo od te izjave lahko najdemo v poglavju o rasističnem nasilju in kaznivih dejanjih, v katerem je opredeljenih 11 držav članic, ki zbirajo ustrezne podatke za zagotavljanje analize trendov. Od teh jih je osem, to je večina, poročalo o povečanju števila evidentiranih rasističnih kaznivih dejanj v obdobju 2000–2006. Podobno, za štiri države članice, ki zberejo dovolj podatkov o antisemitskih kaznivih dejanjih, lahko trdimo, da so tri ugotovile splošno povečevanje števila teh dejanj v obdobju 2001–2006, in izmed štirih držav članic, ki zbirajo ustrezne podatke o skrajnih desničarskih kaznivih dejanjih, sta dve ugotovili splošno povečevanje števila teh dejanj v obdobju 2000–2006. V manjšem obsegu, kot je prikazano v poglavju o izobraževanju letnega poročila 2008, je nemška zvezna dežela Brandenburg, ki zbira podatke o incidentih z desničarskim ekstremističnim ozadjem v deželnih šolah, ugotovila stalno zmanjševanje števila takih evidentiranih incidentov od začetka zapisovanja takih kaznivih dejanj v šolskem letu 2000/2001. Poglavje o rasističnem nasilju zagotavlja tudi primere o nekaterih bolj kvalitativnih presojah, na primer, zdi se, da države članice v zadnjih letih posvečajo več ustrezne pozornosti rasističnim kaznivim dejanjem, se bolje odzivajo na kazniva dejanja iz sovraštva in uvajajo več ukrepov za spodbujanje zaposlovanja manjšin v policijske enote.

Še en pojav dobre prakse je mogoče opaziti pri zaposlovanju. Odkar so se po oblikovanju mreže RAXEN v letu 2000/2001 začele centru EUMC sporočati prve

študije primerov o dobri praksi, je bilo vsako leto seveda sporočenih več politik, ki spadajo v rubriko „politike raznolikosti“ ali „upravljanja raznolikosti“ v organizacijah javnega in zasebnega sektorja. Vsako leto je bila opazna tudi rast – čemur bi lahko rekli – „spodbujevalnih ukrepov“ za upravljanje raznolikosti, ki so jih organizirali vladni organi, delodajalci, nevladne organizacije ali kombinacija navedenih subjektov, ki so vodili kampanje in tečaje usposabljanja ter ponujali nasvete in spodbude organizacijam, naj sprejmejo politike raznolikosti. (V letna poročila Agencije je bilo v vseh dosedanjih letih mogoče vključiti le izbrane primere obeh, več pa jih je mogoče najti na portalu FRA InfoBase¹³.) Prav tako se zdi, da se politike raznolikosti začenjajo okrepljeno širiti po državah članicah, številne prvič. Evropska komisija je leta 2005 objavila izsledke pomembne raziskave o praksah upravljanja raznolikosti v tedanjih 25 državah EU¹⁴, in ena od ugotovitev je bila, da je takrat obstajalo le zelo malo (ali nič) dokazov o upravljanju raznolikosti v državah južne Evrope in tistih državah, ki so se pridružile EU leta 2004. To ugotovitev bo morda zdaj treba spremeniti, saj se je v zadnjem poročilu agencije FRA poročalo o dejavnosti upravljanja raznolikosti v Italiji¹⁵, leta 2007 pa – kot kaže poglavje o zaposlovanju iz tega poročila – je bilo dokaze o dejavnosti upravljanja raznolikosti mogoče najti na Cipru, Malti, Portugalskem in v Romuniji.

5.6 Zbiranje podatkov in raziskave, ki jih opravlja agencija FRA

Podatki in informacije, ki jih zbira agencija FRA, dopolnjujejo podatke, ki se zbirajo drugod. Z njimi si lahko pomagajo oblikovalci politik in pravosodni organi, lahko pa so koristni tudi pri opredeljevanju področij, na katerih je treba začeti nove raziskave.

Dopolnjevanje pravnih podatkov

Socialno-pravni podatki in informacije, ki jih na tem področju zbira agencija FRA, dopolnjujejo bolj uradno gradivo, ki ga zbirajo drugi organi. Pomemben primer je indeks politik integracije migrantov (MIPEX – *Migrant Integration Policy Index*), ki je bil oblikovan leta 2007 in se uporablja za merjenje politik za integracijo migrantov v 25 državah članic EU (in treh državah, ki niso v EU) z uporabo več kot 100 političnih kazalnikov¹⁶. Indeks primerja uspešnost držav članic glede na številne razsežnosti, ki so pomembne za integracijo migrantov. Ena od teh primerjav je, kako uspešne so države članice glede na vrsto kazni, ki so na voljo pri izvajanju protidiskriminacijske zakonodaje; pri tem ocenjevanju so na primer Grčija, Poljska in Portugalska najboljše ocenjene v smislu „najboljše prakse“. Težava pri tem je, da to ocenjevanje temelji na proučevanju kazni, ki so na voljo teoretično, kar pa je lahko le šibko povezano z dejansko prakso. V popolnem nasprotju z uvrstitvijo na podlagi indeksa MIPEX so pri ocenjevanju držav članic EU, ki ga izvaja agencija FRA,

13 <http://infobase.fra.europa.eu> (28. 1. 2008).

14 Evropska komisija (2005), *Ekonomski razlogi za različnost: Dobre prakse na delovnem mestu*, Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.

15 FRA (2007), *Poročilo o rasizmu in ksenofobiji v državah članicah EU*, str. 71–72.

16 <http://www.integrationindex.eu/> (9. 4. 2008).

Grčija, Poljska in Portugalska nizko ocenjene v smislu učinkovitosti, saj v obdobju poročanja kazni dejansko sploh niso uporabile (glej oddelek 2.1.1 letnega poročila 2008), Poljska in Portugalska pa se poleg tega uvrščata med države z neučinkovitim organi za enakost (oddelek 2.1.3). Tako so lahko socialno-pravni podatki, ki jih zbira agencija FRA, koristni za poudarjanje razlik, ki pogosto obstajajo med pravno ureditvijo v teoriji in družbeno realnostjo v praksi.

Zagotavljanje podatkov za odločanje sodišča

Drug praktični pomen statističnih podatkov in informacij, ki jih zagotavlja agencija FRA, je, da jih je mogoče uporabljati v sodnih odločbah. Ponazoritev tega je navedena v letnem poročilu 2008, in sicer v primeru Evropskega sodišča za človekove pravice, ki je leta 2007 izreklo sodbo zoper Češko republiko in se je pri odločanju sklicevalo na informacije, ki jih je o položaju Romov v izobraževanju zbral center EUMC, predhodnik agencije FRA.

Primarne raziskave, ki jih izvaja agencija FRA

Eden od rezultatov zbiranja podatkov in informacij po vsej EU, ki ga že vrsto let izvaja agencija FRA oziroma ga je pred njo center EUMC, je poudarek, da je skoraj nemogoče najti sekundarne podatke na tem področju, ki bi omogočali pomembno primerjavo med državami članicami. Na primer, kot je pojasnjeno v 3. poglavju letnega poročila 2008, je na področju rasističnih kaznivih dejanj statistične podatke o rasističnih kaznivih dejanjih mogoče časovno primerjati v eni državi članici, ne pa *med* državami članicami. Agencija FRA je zato začela načrtovati in izvajati lastne raziskave, ki so načrtovane tako, da je primerljivost zajeta v metodologijo, in si prizadeva pripraviti podatke o pomembnih težavnih področjih, ki jih je mogoče neposredno primerjati med državami članicami. Prva od teh se izvaja v letu 2008: „viktimizacijska raziskava“ o izkušnjah migrantov in manjšin v zvezi z diskriminacijo, rasističnimi kaznivimi dejanji in policijsko dejavnostjo v vseh 27 državah članicah EU. Izsledki iz te raziskave in drugih podobnih raziskav, ki jih izvaja Agencija, bodo opisani v prihodnjih letnih poročilih agencije FRA.

6. Mnenja

6.1 Direktiva o rasni enakosti

Učinkovite in odvračalne kazni so ključne v boju proti etnični in rasni diskriminaciji. Brez teh kazni je le malo verjetno, da se bodo diskriminatorna ravnanja in vedenjski vzorci spremenili, žrtve pa bi ostale nezaščitene. Tudi poravnave so odvisne od obstoja kazni za krepitev pogajalskega položaja žrtev. V obdobju 2006–2007 kazni in/ali rozsodb v zvezi s primeri etnične ali rasne diskriminacije ni bilo mogoče zaslediti v 12 državah članicah. V nekaterih primerih odsotnost kazni sovпада z neobstojem učinkovitega organa za enakost. Ta ugotovitev poudarja osrednji pomen in vlogo organov za enakost.

- Države članice morajo zagotoviti, da imajo organi za enakost dovolj sredstev za izvajanje svoje pomembne funkcije. Dodeliti jim je treba zadostno neodvisnost, da jim žrtve lahko zaupajo.

Drug razlog za odsotnost kazni je vloga organov za enakost. Kazni ni ali so redke v državah, v katerih organi za enakost ne podpirajo žrtev diskriminacije v postopkih, ki vodijo h kaznim, sami niso pristojni za izrekanje kazni ali te pristojnosti ne uporabljajo iz nekega drugega razloga.

- Države članice morajo zagotoviti, da se organom za enakost podelijo pooblastila za pomoč žrtvam v postopkih, ki vodijo h kaznim. Organi za enakost morajo biti sposobni delovati kot osnovne točke dostopa za žrtve in kot organi, ki podpirajo žrtve pri dejanski odpravi krivic in pridobitvi polnega nadomestila.

V nekaterih državah ima relativno pomanjkanje kazni strukturne razloge, povezane z vlogo kazenskega prava v boju proti etnični diskriminaciji. Kazensko pravo je simbolično najpomembnejši instrument, ki ga lahko uporabijo države v boju proti etnični diskriminaciji. V praksi pa ima kazensko pravo tudi slabe strani: prenos dokaznega bremena, predviden z direktivo o rasni enakosti, se ne uporablja, žrtev diskriminacije pa ima pogosto omejen nadzor nad kazenskim postopkom, ki je običajno v rokah tožilstva.

- Države članice, ki se predvsem ali v celoti zanašajo na kazensko pravo, bi morale vzpostaviti dopolnilne civilne in upravne postopke za žrtve etnične ali rasne diskriminacije za dejansko odpravo krivic in pridobitev polnega nadomestila.

6.2 Rasistično nasilje in kazniva dejanja

Države članice morajo spoznati, da je zbiranje podatkov o rasističnih kaznivih dejanjih bistveno za razvoj politik, ki temeljijo na dokazih ter lahko obravnavajo in preprečujejo težave, nato pa pokažejo, ali se zakonodaja o rasističnih kaznivih dejanjih učinkovito usmerja na področja, na katerih je najbolj potrebna.

- Če države članice ne zbirajo podatkov o rasističnih kaznivih dejanjih ali jih zbirajo v omejenem obsegu, morajo vzpostaviti celovite mehanizme za zbiranje podatkov, ki spodbujajo javno poročanje in natančno evidentiranje. V ta namen se lahko države članice učijo iz izkušenj tistih držav članic, ki so vzpostavile dobre prakse zbiranja podatkov.

Kot v prejšnjih letnih poročilih je še vedno prisotna težava primerov zlorabe ranljivih manjšin, ki jih zakrivijo uslužbenci organov pregona. Javno zaupanje v policijo je pomemben dejavnik v demokratičnih družbah.

- Države članice morajo zagotoviti, da lahko člani javnosti prijavljajo incidente rasistične policijske zlorabe in nasilja neodvisnemu organu za pritožbe zoper policijo. Ti organi morajo delovati neodvisno od ministrstev in drugih vladnih uradov.

6.3 Raziskave in ozaveščanje

Novi primeri o poskusih preverjanja diskriminacije pri dostopu do zaposlitve, nastanitve in zdravstvenega varstva v obdobju poročanja potrjujejo, da ima ta metoda edinstveno in dragoceno vlogo pri seznanjanju javnosti z nevidnimi težavami.

- Države članice so pozvane, naj razmislijo o izvajanju širšega in bolj sistematičnega preverjanja diskriminacije („preverjanje stanja“), da bi bilo mogoče natančneje oceniti obseg in mehanizme diskriminacije pri zaposlovanju, stanovanjskih razmerah in zdravstvenih storitvah ter zagotavljati podatke, s katerimi bi se dopolnili uradni podatki.

6.4 Kazni in pritožbe

V več poglavjih letnega poročila 2008 je bilo ugotovljeno, da žrtve diskriminacije, od katerih bi bilo mogoče pričakovati, da se bodo pritožile, tega ne storijo.

- Izvesti je treba raziskave o delovanju in vplivu direktive o rasni enakosti za pojasnitev dejavnikov, ki žrtve diskriminacije spodbudijo k vložitvi pritožbe ali jih zadržujejo, da tega ne storijo, in razloge, zakaj specializirani organi in sodišča uporabljajo ali ne uporabljajo kazni.

6.5 Protidiskriminacijsko usposabljanje

Na podlagi dokazov iz oddelkov o zaposlovanju in zdravstvenem varstvu tega letnega poročila je mogoče sklepati, da obstaja potreba po protidiskriminacijskem usposabljanju zaposlenih v delovnih organizacijah.

- Vlade in delodajalci morajo omogočiti protidiskriminacijsko usposabljanje in usposabljanje o raznolikosti zaposlenih v javnem in zasebnem sektorju.
- Delodajalci v zdravstvenem sektorju morajo redno izvajati protidiskriminacijsko usposabljanje javnih in zasebnih izvajalcev zdravstvene dejavnosti. V učne načrte medicinskih fakultet in visokih šol je treba vključiti predmete o protidiskriminacijskem usposabljanju.

6.6 Stanovanjske razmere

Dostop do neprofitnih javnih stanovanj je eden izmed najpomembnejših načinov za izboljšanje na splošno slabih stanovanjskih razmer, v katerih živijo priseljenci, Romi in druge etnične manjšine.

- Države članice so pozvane, naj povečajo število neprofitnih javnih stanovanj za zagotovitev – in po potrebi za uveljavitev – uporabe pravičnih meril pri dodeljevanju cenovno dostopnih javnih stanovanj. Predvsem pa morajo storiti vse potrebno za zagotovitev, da ta merila niso diskriminatorna do priseljencev, Romov in drugih etničnih manjšin.

6.7 Izobraževanje

Neenakosti migrantov in manjšin pri dostopu do izobraževanja in uspešnosti pri njem so v primerjavi z večinskim prebivalstvom še posebno očitne v državah, v katerih je vzpostavljen šolski sistem zgodnjega sledenja. V skladu s študijo PISA 2006 zgodnje razvrščanje učencev v ločene institucije ali programe posebno negativno vpliva na uspešnost socialnoekonomsko ali jezikovno prikrajšanih učencev.

- Države članice morajo razmisliti o uvedbi bolj integriranih šolskih sistemov za zmanjšanje neenakosti pri izobraževanju.
- Dostop do izobraževanja za vse skupine prebivalstva, vključno s prosilci za azil in nezakonitimi migranti, je treba opredeliti pravno in praktično. Odstraniti je treba praktične ovire, kot so diskriminatorni vpisni postopki in preverjanje ob vpisu, nerazpoložljivost ali nedostopnost predšolskih zmogljivosti ali prevelika oddaljenost šol.
- Ločene oblike izobraževanja je treba bodisi povsem opustiti ali pa jih omejiti na kratkoročne pripravljalne učne ure, posledica tega je vključevanje otrok migrantov in otrok, ki so pripadniki manjšin, v redno šolanje. Države članice bi se morale česa naučiti iz sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice zoper prakso ločevanja romskih otrok v posebne šole.

6.8 Zbiranje podatkov v izobraževanju

Zbiranje in ocenjevanje zanesljivih informacij ter javna razprava o teh informacijah so bistvenega pomena za izboljšanje položaja ranljivih in prikrajšanih skupin v izobraževanju. To je nedavno tega znova potrdila študija PISA 2006 o uspešnosti v izobraževanju, ki kaže, da obstaja precejšnja pozitivna povezava med šolami, ki spremljajo in ocenjujejo dosežke ter javno objavljajo podatke o dosežkih, in učenci, ki se bolje odrežejo na preskusih. V večini držav članic bodisi sistemi spremljanja in ocenjevanja niso ustrezni ali pa takih sistemov sploh ni.

- Države članice morajo razmisliti o vpeljavi sistemov za spremljanje uspeha v izobraževanju otrok migrantov in otrok, ki so pripadniki etničnih manjšin.

6.9 Zbiranje podatkov v zdravstvenem varstvu

V EU je treba pridobiti več znanja o dinamiki zdravja in dobrega počutja priseljencev in etničnih manjšin. V ta namen morajo države članice sprejeti ukrepe za sistematično zbiranje podatkov in zagotoviti podlago za dokaze, ki jih lahko uporabljajo oblikovalci politik in načrtovalci pri opredeljevanju nacionalnih strategij in strategij EU.

- Države članice morajo razviti in izvajati mehanizme za zbiranje javno razpoložljivih podatkov o neenakosti in diskriminaciji v zdravstvenem varstvu. Podatke o zdravstvenem stanju in dostopu do zdravstvenih storitev je treba razvrstiti po etnični pripadnosti v raziskavah o zdravju, registrih in javnih informacijskih sistemih ter jih dati na voljo javnosti, kadar nacionalna pravila o zaupnosti statističnih podatkov omogočajo to razvrščanje.

6.10 Zdravstveno varstvo, ki upošteva posebnosti migrantov in manjšin

Službe zdravstvenega varstva so pozvane, naj priznajo ne le vlogo kulturnega, socialnega, jezikovnega in zdravstvenega ozadja, temveč tudi vlogo težkih in slabo opredeljenih razmer, v katerih migranti pogosto živijo in delajo.

- Države članice in EU morajo spodbujati usposabljanje delovne sile v zdravstvu, ki upošteva posebnosti posameznih kultur. Programi razvoja in usposabljanja osebja v sistemu zdravstvenega varstva morajo vključevati dele, ki so povezani s posebnimi potrebami Romov glede zdravstvenega stanja.

Agencija Evropske unije za temeljne pravice
Letno poročilo

Povzetek
2008

Oblikovanje in stavljenje: red hot 'n' cool, Dunaj

2009 – 28 str. – 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-9192-261-1

Večina informacij o Agenciji Evropske unije za temeljne pravice je na voljo na spletu.
Dostop do njih je mogoč prek spletne strani FRA (<http://fra.europa.eu>).

Kako do publikacij EU

Publikacije, ki so naprodaj:

- prek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- z naročilom v knjigarni, z navedbo naslova, založnika in/ali številke ISBN;
- z vzpostavitvijo neposrednega stika z našimi pooblaščenimi prodajalci.
Njihovi kontaktni podatki so na voljo na povezavi <http://bookshop.europa.eu>
ali po telefaksu +352 2929-42758.

Brezplačne publikacije:

- prek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- na predstavništvih ali delegacijah Evropske komisije. Njihovi kontaktni podatki so na voljo na povezavi <http://bookshop.europa.eu> ali po telefaksu +352 2929-42758.

FRA – Agencija Evropske unije za temeljne pravice
Schwarzenbergplatz 11, 1040 Dunaj, AVSTRIJA
Tel. +43 158030-0
Fax: +43 158030-693
E-naslov: information@fra.europa.eu
Internet: <http://fra.europa.eu>

